

VISIO

INSTITUT

POLICY ANALIZA

#4 • 16. oktober 2012

Sistemska korupcija v Sloveniji: značilnosti in posledice

Avtor: dr. Urban Vehovar*

Vsaka prevlada posameznikov ali skupin nad določenim področjem aktivnosti družbe predstavlja grožnjo zlorabe pravic ostalih predstavnikov družbe. Monopoli ali drugačna prevlada predstavljajo nevarnost za zlorabo moči—tako v politični kot ekonomski sferi družbe. Kot taka je prevlada nevarnost omejevanja možnosti šibkejših posameznikov ali skupin, da bi uresničili svoje politične interese, svojo poslovnost, inovativnost in ustvarjalnost, nenazadnje pa vse tisto, kar imenujemo posameznikove pravice.

Prevlade ogrožajo družbeno kohezivnost na ravni občutenja, da pripadamo sorodni skupnosti z istimi vrednotami in neformalnimi institucijami, da je naša politična participacija smiselna in na ravni vzpostavljanja razmer, v okviru katerih noben posameznik ali skupina ne bo marginalizirana ali manj zaščitena.

V družbi, kjer v politični ali ekonomski sferi prevladujejo maloštevilni posamezniki ali skupine in nad katerimi ni vzpostavljen domala nikakršen nadzor, obstaja nevarnost, da bodo individualne

pravice kršene. Država in trg sta v tovrstnih skupnostih zgolj sredstvo za plenjenje in izkrivljanje skupnega interesa v dobro plenilskih elit. In natančno to se je zgodilo v Sloveniji v zadnjih dvajsetih letih in se dogaja v številnih kapitalističnih demokracijah, vključno z ZDA.

V Sloveniji nismo izgubili samo sposobnosti za uresničitev demokratičnih, liberalnih načel temveč tudi republikanskih načel. Da, izgubili smo republiko.¹

Od nasilja skupin do sistemske korupcije

Vse več visoko razvitih družb se spreminja v dualne družbe, z ozkim krogom privilegiranih elit na eni strani in večino pavperiziranega prebivalstva na drugi. James Madison je že leta 1788 poudaril, da je ob upoštevanju človeške narave nadzor posameznih družbenih skupin nekaj, kar je nujno. Ne, ljudje nismo angeli in največja in najtežja naloga, ki zadeva oblikovanje oblasti je povezana z obvladovanjem nasilja skupin oz. frakcij.²

Obenem pa smo ljudje veliko več kot zgolj egoistična bitja, ki bi naj delovala v skladu z logiko preživetja tistega, ki je za preživetje tudi najbolje prilagojen. Nesporno je, da so v človeško skupnost, kot tudi v genetski ustroj človeka, vgrajena načela, ki upravičujejo željo po prestižu, moči in oblasti, obenem pa nosilca prestiža, moči in oblasti zavezujejo in zamejujejo. Nič ne more skupnosti in njenega potenciala za preživetje ogroziti bolj kot posamezniki in organizacije, ki menijo, da so nad družbo in njenimi institucijami. Zato lahko razumemo demokracijo in trg kot mehanizma, ki udejanjata načelo zamejitve moči v sodobnih, visoko razvitih in kompleksnih družbah. Težava teh družb je, da je v izbranih posameznikih ali skupinah skoncentrirana izjemna količina politične in gospodarske moči, ki jo je zato toliko težje nadzirati.

Ključna značilnost delovanja posameznikov in organizacij, ki v največji meri ogroža človeško skupnost, je zaviranje in onemogočanje vstopa v politično in gospodarsko sfero. Natančno to je tisto, kar označuje izraz 'sistemska korupcija'. Slednja omejuje možnosti šibkejših posameznikov ali skupin, da bi uresničili svoje politične interese, poslovnost, inovativnost in ustvarjalnost.

Sistemska korupcija vzpostavi mehanizme, ki omogočajo ropanje javnih sredstev v dobro zasebnikov in političnih strank, kar pomeni, da je sistemska korupcija igra ničelne vsote, kjer akterji jemljejo večini, da bi dajali manjšini. To je v nasprotju z igro pozitivne vsote, kjer participacija in ustvarjalnost posameznika prispeva k dobrobiti celotne skupnosti. Sistemska korupcija vzpostavlja razmere, v katerih je igra pozitivne vsote zavrta, kar vodi do nižje ravni blaginje skupnosti oziroma, v našem primeru do nižje ravni blaginje Slovencev.

Ujetje države

V Sloveniji se ne soočamo toliko z administrativno korupcijo, katero zaznavamo v veliko manjši meri, temveč predvsem s sistemsko korupcijo. Medtem ko so za administrativno korupcijo značilne koruptivne izmenjave med posameznimi državnimi uradniki in posamezniki, je za sistemsko korupcijo značilno ujetje sistema. V tem smislu se opredelitev sistemske korupcije ujema z ujetjem države (ang. state capture).

Ujetje države so pred dobrim desetletjem opisali Hellman in sodelavci, ki navajajo, da so za ujetje države značilne razmere, v katerih posamezniki in podjetja oblikujejo ter vplivajo na oblikovanje pravil igre (tj. predpisov in zakonov) s pomočjo zasebnih plačil javnim uslužbencem in politikom. Sicer predstavlja ujetje države le eno od lastnosti, ki vplivajo na dinamiko t.i. ugrabljenega gospodarstva (ang. capture economy). V takšni ureditvi javni uslužbenci in politiki kot zasebniki prodajajo zaželeno javne dobrine ter vrsto ugodnosti, ki ustvarjajo rente. Tovrstne rente ustrezajo interesom posameznikov in podjetij in so ustvarjene v skladu z njihovimi željami ('à la carte').³

Iz opredelitve Hellmanna in sodelavcev izhaja, da se ujetje države navezuje predvsem na tvorbo predpisov in zakonov, le v osnovnih obrisih pa nakažejo, da bi lahko šlo za vzpostavljanje razmer, v katerih vpliv monopolnega ali privilegiranega položaja podjetja bistveno presega zgolj tovrstno dejavnost. Prav to področje opredelitve ujetja države oziroma sistemske korupcije moramo bistveno nadgraditi, da bi lahko razumeli sodobne razmere v Sloveniji.

Zvrsti sistemske korupcije v Sloveniji

V Sloveniji so prisotna naslednja ujetja oziroma ugrabitve države:

A. ujetje državnega aparata

- ujetje zakonodajne oblasti (Državni zbor);
- ujetje represivnih organov (sodstvo, tožilstvo in policija);
- ujetje izvršne oblasti (uradov, inšpektoratov in agencij), v primerih spremembe namembnosti zemljišč ali pridobitev gradbenega dovoljenja.

B. ujetje ali prilastitev denarnega toka

- prilastitev dostopa do virov bank v državni lasti;
- prilastitev dostopa do javnih naročil (privilegirani posamezniki, ki so del političnih ali gospodarskih elit, pristopajo do javnih naročil 'a la carte');
- plačilna nedisciplina (podjetja ne izplačujejo podizvajalcev in sredstva prelivajo na zasebne račune; posledično v Sloveniji so lastninske pravice na široko kršene);
- financiranje medijev (mediji v Sloveniji so v celoti finančno odvisni od združenja, ki ga obvladujejo predstavniki največjih javnomnenjskih agencij v državi in služi interesom prevladujočih elit; posledično mediji v Sloveniji ne opravljajo pričakovane vloge neodvisnega poročevalca).

C. ujetje ali zaprtje organov organizacij

- zaprtje nadzornih svetov (rezervirani za lojalen kader elit)
- zaprtje nadzornih svetov za nadzornike, ki niso državljani Sloveniji;
- ujetje kapitala s paradržavnimi skladi (Slovenska odškodninska družba (Sod) in Kapitalska družba (Kad) igrata politično vlogo).

Vse navedene značilnosti poslovnega okolja v Sloveniji predstavljajo tiste značilnosti, ki jih označujemo z izrazom 'sistemska korupcija'. Te

značilnosti vzpostavljajo igro ničelne vsote, za katero je značilno, da so v njej privilegirani posamezni akterji z izjemno politično in gospodarsko močjo, ki uporabljajo to moč, da preprečujejo vstop v politično in poslovno okolje vsem morebitnim 'avtonomnim' konkurentom. Dejansko imamo v primeru sistemske korupcije opraviti z 'vratarstvom' ('gatekeeping'), ki je vzpostavljeno na ravni sistema in privilegira dominantne igralce v politični in gospodarski sferi. Kot ugotavljata Acemoglu in Robinson (2012) v tovrstnem okolju ustvarjalni posamezniki ne morejo uresničiti potenciala, da bi inovirali, investirali ali razvijali.⁴

Ujetje trga

Trga v navedenih okoliščinah ni in ga ne more biti (srečujemo se z navideznim trgom, ki omogoča plenjenje javnih sredstev in dobrin).

V Sloveniji smo priča ekonomije pomanjkanja⁵, kjer je dostop do določenih javnih dobrin otežen, s čimer so se vzpostavile razmere, v katerih je mogoče dosežati izplačilo rent na račun vseh drugih (igra pozitivne vsote se tako odrazi pri deformaciji razmer na stanovanjskem trgu, kjer se vzpostavi cena stanovanj in zemljišč, ki bistveno presega tržno ceno).

Hkrati so bili z deformacijo dostopa do bančnih kreditov in javnega naročanja vzpostavljeni ne le netržni pogoji dostopa do denarnega toka, temveč so nasedle investicije pokrili drugi bančni komitenti oziroma davkoplačevalci v primeru bank v državni lasti.

Padec konkurenčnosti gospodarstva

Padec Slovenije v raziskavah konkurenčnosti kaže, da je igra pozitivne vsote v

Sloveniji zavrta, na škodo ustvarjalnih in podjetnih posameznikov ter skupnosti kot celote. Vzrok padca konkurenčnosti slovenskega gospodarstva predstavlja v veliki meri korupcija v njeni sistemski obliki.

Strm padec Slovenije v raziskavah konkurenčnosti, kateremu smo priča v zadnjih dveh letih, je posledica prevlade slovenskih oligarhičnih elit, oziroma nasilja frakcij, kot bi opozoril James Madison. Slovenske oligarhične elite so si prisvojile državo in politično areno, v kateri bi naj državljani uveljavljali svoje politične interese in pravice, končno pa so si prisvojile tudi gospodarstvo, v katerem bi se naj državljani uveljavljali kot ustvarjalna in podjetna bitja.

Da se pri ujetju države oz. sistemski korupciji srečujemo s številnimi praksami, ki ustvarjajo monopole in privilegije ter zavirajo igro pozitivne vsote, razkrivajo podatki zbrani v raziskavah konkurenčnosti nacionalnih gospodarstev, ki jih izvajata tako Svetovni gospodarski forum (WEF) kot Inštitut za razvoj managementa (IMD).⁶ Slednji letno pripravlja raziskavo *Letopis svetovne konkurenčnosti* vključuje tako 'objektivne' podatke (na primer višino bruto domačega proizvoda) kot 'subjektivne' podatke. V sklopu zadnje skupine podatkov se raziskava naslanja na odgovore managerjev, ki so na lestvici od 1 do 6 ocenili razmere in okolje, v katerem deluje gospodarstvo v posamezni državi.⁷ Povprečje njihovih odgovorov po državi je bilo pretvorjeno v lestvico od 0 do 10, kjer ocena 10 označuje idealne poslovne razmere ocena 0 pa najmanj zadovoljive. Raziskava je razdeljena na dva dela: a) učinkovitost vladanja in b) poslovna

učinkovitost (glej Tabela 1 in Tabela 2). Leta 2012 je raziskava vključevala 59 držav. Slovenija je v prvem delu zasedla 53. mesto in 57. mesto v drugem.

Managerji menijo, da so se leta 2012 največji problemi pri učinkovitosti vlade Slovenije pokazali na naslednjih področjih povezanih s sistemsko korupcijo:

- cena kapitala zavira poslovni razvoj podjetij v Sloveniji (49. mesto; ocena 3,07);
- politika centralne banke ima negativen vpliv na gospodarski razvoj (54. mesto; ocena 4,22);
- raven transparentnosti vladnih politik je nizka (56. mesto; ocena 2,13);
- birokracija zavira poslovno dejavnost (50. mesto; ocena 1,63);
- v Sloveniji obstajata podkupovanje in korupcija (36. mesto; ocena 2,98)
- protekcionizem škoduje poslovanju (53. mesto; ocena 4,27);
- državna lastnina podjetij predstavlja grožnjo poslovnim dejavnostim (53. mesto; ocena 4,27);
- državno lastništvo podjetij predstavlja grožnjo poslovnim dejavnostim (55. mesto; ocena 3,46);
- zakonodaja, ki ureja konkurenčnost, je neučinkovita pri preprečitvi nepoštene konkurence (53. mesto; ocena 3,95);
- regulativa zavira poslovanje (50. mesto; ocena 3,36);
- sodstvo ne deluje pošteno (48. mesto; ocena 3,38).

Tabela 1: Učinkovitost vladanja (mesto in ocena)

	Švedska	Nemčija	Estonija	Italija	Grčija	Slovenija	Romunija
01. cena kapitala zavira poslovni razvoj	18. (6,1)	9. (6,8)	29. (5,3)	48. (3,5)	59. (2,0)	49. (3,1)	46. (3,6)
02. politika centralne banke ima negativen vpliv na poslovni razvoj	18. (7,0)	20. (6,9)	36. (6,2)	46. (5,5)	55. (3,9)	54. (4,2)	39. (5,9)
03. pravni in regulativni okvir omejujeta konkurenčnost podjetij	5. (7,2)	21. (5,8)	16. (6,3)	53. (2,7)	56. (2,2)	50. (3,2)	47. (3,5)
04. raven transparentnosti vladnih politik je nizka	2. (7,8)	13. (6,4)	16. (6,0)	27. (4,6)	59. (1,1)	56. (2,1)	49. (2,9)
05. birokracija zavira poslovno dejavnost	4. (6,1)	17. (4,4)	10. (5,3)	48. (1,9)	56. (1,0)	50. (1,6)	51. (1,6)
06. obstaja podkupovanje in korupcija	8. (8,0)	11. (7,5)	24. (6,1)	41. (2,3)	47. (1,8)	36. (3,0)	52. (1,3)
07. protekcionizem škoduje dejavnosti vašega podjetja	4. (8,2)	11. (7,5)	5. (8,2)	29. (6,4)	46. (4,8)	53. (4,3)	50. (4,6)
08. pogodbe v javnem sektorju niso dovolj odprte za tuja podjetja	3. (8,0)	6. (7,8)	19. (6,9)	43. (5,1)	41. (5,2)	45. (4,9)	55. (3,9)
09. tuji investitorji ne morejo pridobiti nadzora v domačih podjetjih	4. (9,1)	8. (8,9)	14. (8,5)	31. (7,0)	37. (6,6)	51. (5,1)	43. (6,0)
10. tuji in domači trgi kapitala so težko dostopni	4. (8,4)	5. (8,4)	37. (6,3)	45. (5,0)	55. (3,4)	52. (3,9)	53. (3,8)
11. investicijske spodbude niso privlačne za tuje investitorje	16. (6,7)	17. (6,7)	31. (6,0)	51. (3,7)	53. (3,5)	54. (3,1)	50. (3,9)
12. subvencije izkrivljajo pošteno konkurenco in gospodarski razvoj	6. (7,1)	34. (5,2)	28. (5,6)	41. (4,9)	42. (4,9)	52. (4,2)	48. (4,5)
13. državno lastništvo podjetij predstavlja grožnjo poslovnim dejavnostim	3. (7,5)	9. (7,3)	29. (6,1)	45. (4,9)	57. (3,3)	55. (3,5)	27. (6,2)
14. konkurenčna zakonodaja je neučinkovita pri preprečitvi nepoštenne konkurence	8. (7,1)	13. (6,9)	29. (5,9)	42. (4,9)	52. (4,0)	53. (4,0)	50. (4,2)
15. vzporedna siva ekonomija ovira gospodarski razvoj	7. (7,2)	14. (6,5)	31. (5,0)	47. (2,7)	50. (2,6)	49. (2,7)	59. (1,1)
16. regulativa zavira poslovanje	7. (7,0)	22. (5,6)	11. (6,6)	48. (3,4)	54. (2,2)	50. (3,4)	52. (2,9)
17. sodstvo ne deluje pošteno	4. (8,9)	12. (8,3)	30. (5,9)	47. (3,6)	40. (4,0)	48. (3,4)	54. (2,3)

Vir: Inštitut za razvoj managementa, Letopis svetovne konkurenčnosti (2012).

Tabela 2: Poslovna učinkovitost (mesto in ocena)

	Švedska	Nemčija	Estonija	Italija	Grčija	Slovenija	Romunija
01. visoko izobraženih tujcev poslovno okolje ne privlači	33. (5,1)	25. (5,7)	46. (3,8)	50. (3,3)	55. (2,9)	56. (2,6)	52. (3,3)
02. primanjkuje kompetentnih višjih managerjev	12. (6,7)	28. (5,9)	57. (3,7)	31. (5,7)	32. (5,7)	48. (4,6)	47. (4,6)
03. bančni in finančni servisi poslovnih dejavnosti ne podpirajo učinkovito	18. (6,6)	30. (6,1)	19. (6,6)	54. (3,9)	58. (2,8)	59. (2,8)	51. (4,0)
04. regulativa financ in bančništva ni dovolj učinkovita	18. (6,9)	42. (5,1)	16. (7,1)	51. (4,5)	54. (4,0)	59. (3,0)	53. (4,4)
05. pravice delničarjev se ne uveljavljajo zadovoljivo	3. (8,0)	9. (7,6)	31. (6,6)	49. (5,4)	51. (5,2)	54. (4,6)	53. (5,0)
06. podjetja le stežka pridejo do kreditov	14. (6,5)	13. (6,6)	28. (5,8)	51. (3,1)	57. (2,0)	56. (2,5)	50. (3,4)
07. podjetja le stežka pridejo do tveganega kapitala	12. (5,7)	16. (5,4)	25. (4,6)	51. (2,6)	57. (2,3)	55. (2,4)	47. (3,3)
08. dolgovi korporacij omejujejo konkurenčno sposobnost podjetij	3. (7,5)	15. (6,5)	43. (4,8)	47. (4,5)	56. (2,8)	59. (2,0)	54. (3,2)
09. raven prilagodljivosti podjetij na spremembe na trgu je nizka	5. (7,5)	7. (7,4)	18. (6,8)	29. (6,4)	57. (4,2)	55. (4,4)	50. (4,9)
10. etične prakse se v podjetjih ne udejanjajo	10. (7,9)	8. (7,9)	34. (5,8)	41. (5,4)	51. (5,0)	54. (4,3)	55. (4,1)
11. verodostojnost managerjev v družbi je nizka	18. (6,7)	37. (5,8)	39. (5,7)	38. (5,7)	50. (5,0)	58. (3,4)	44. (5,4)
12. nadzorni sveti so neučinkoviti pri nadzoru uprav podjetij	15. (6,4)	20. (6,3)	26. (5,9)	50. (5,2)	51. (5,2)	59. (2,7)	34. (5,7)
13. revizijske in računovodske prakse se pri poslovanju ne uporabljajo primerno	7. (8,2)	8. (8,1)	21. (7,6)	55. (5,9)	50. (6,5)	58. (5,4)	39. (6,8)
14. družbena odgovornost poslovnih vodij je nizka	10. (6,7)	16. (6,5)	40. (5,2)	44. (5,0)	48. (4,8)	47. (4,8)	51. (4,7)

Vir: Inštitut za razvoj managementa, Letopis svetovne konkurenčnosti (2012).

Po mnenju managerjev so se pri ocenjevanju poslovne učinkovitosti v Sloveniji v letu 2012 največji problemi pokazali na naslednjih področjih, ki so povezani z ujetjem države oziroma sistemske korupcije:

- visoko izobraženih tujcev poslovno okolje Slovenije ne privlači (56. mesto; ocena 2,64);
- bančni in finančni servisi poslovnih dejavnosti ne podpirajo učinkovito (59. mesto; ocena 2,77);

- regulativa financ in bančništva ni dovolj učinkovita (59. mesto; ocena 3,00);
- pravice delničarjev se ne uveljavljajo v dovolj velikem obsegu (54. mesto; ocena 4,57);
- podjetja le stežka pridejo do kreditov (56. mesto; ocena 2,51);
- podjetja le stežka pridejo do tveganega kapitala (55. mesto; ocena 2,43),
- dolgovi korporacij omejujejo konkurenčno sposobnost podjetij (59. mesto; ocena 2,03),
- etične prakse se v podjetjih ne izvajajo oz. podjetja ne delujejo etično (54. mesto; ocena 4,34),
- nadzorni sveti niso učinkoviti pri nadzoru uprav podjetij (zadnje, 59. mesto; ocena 2,69);
- revizijske in računovodske prakse se pri poslovanju ne uporabljajo primerno (zadnje, 58. mesto; ocena 5,42).

Zaključimo lahko, da je slovensko gospodarstvo ne samo izrazito zaprto do tujih investicij ampak v njem tudi opazimo a) prevlado domačih managerjev, ki so pogosto nesposobni, b) da finančni in denarni tokovi tečejo v smeri, ki znižuje raven poslovne uspešnosti podjetnikov ter gospodarstva v celoti, c) da so nadzorni sveti neučinkoviti pri nadzoru uprav podjetij, in d) da so revizijske in računovodske prakse neučinkovite. Rezultat je razvojna blokada gospodarstva.

Demokracija le še lupina

Sistemska korupcija spodkopava demokratično politično ureditev, ki se ohranja zgolj kot lupina, za katero se skriva masiven sistem korupcije, ki prežema politične in gospodarske elite ter je hkrati njihov 'modus vivendi' oziroma njihovo osnovno načelo delovanja in njihov

prevladujoči smoter, ali vsaj prevladujoči učinek njihovega delovanja.

V Sloveniji se soočamo z razmerami, v katerih so nosilci moči odvezani od kakršnega koli institucionalnega nadzora nad njimi samimi ali z njimi povezanimi ter od njihovih uslug odvisnimi posamezniki, podjetji ali skupinami.

V Sloveniji ni nikakršnega nadzora nad sistemsko korupcijo, bodisi v obliki civilno-družbenega gibanja ali organizacij (teh v Sloveniji nikoli nismo premogli, z izjemo kratkega obdobja od druge polovice 80. let pa do začetka 90. let prejšnjega stoletja), bodisi mehanizmov nadzora nad nosilci politične ali upravne moči (obstaja le omejeni potencial Nacionalnega preiskovalnega urada, Komisije za preprečevanje korupcije ali Računskega sodišča), bodisi v obliki tržnih mehanizmov, ki so v Sloveniji sorazmerno zamejeni. Vse navedeno je privedlo do vzpostavitve razmer, v katerih se maloštevilne oligarhične elite okoriščajo na račun ustvarjalnih posameznikov ter nenazadnje na račun večine prebivalstva. Orisane značilnosti predstavljajo izrazito grožnjo prebivalstvu Slovenije, ki se bi lahko v roku enega do dveh let znašlo v razmerah, v katerih se je pred kratkim znašlo prebivalstvo Grčije.

Prebivalci Slovenije še vedno živimo v ureditvi, za katero ni značilna niti demokracija v politični sferi, niti niso zanjo značilni tržni mehanizmi. Na žalost, navkljub dvajsetim letom 'tranzicije', živimo v roparski ekonomiji. Prej ali slej se bomo morali sprijazniti z dejstvom, da Slovenijo v tem trenutku obvladujejo omrežja organiziranega kriminala, ki dušijo vse tisto, kar je podjetno, avtonomno in ustvarjalno. O tem med drugim priča eksodus visoko izobraženih državljanov mlajše generacije, ki volijo z nogami, saj ne morejo v

okvirih okrnjene demokratične in kapitalistične ureditve, kateri smo v tem trenutku priča v Sloveniji.

Pogled v prihodnost

Zastavlja se vprašanje, kako se spopasti s sistemsko korupcijo v Sloveniji?! Kaže, da je več kot nujno—in ta ukrep je v sedanjih razmerah docela neizogiben—da v državi in njenem gospodarstvu uvedemo tržna načela, da privatiziramo podjetja in banke, da razbijemo monopole, ki jih je ustvarila ali podpirala politika z namenom ustvarjanja lastnih rent v ekonomiji pomanjkanja, in da okrepimo pravno državo.⁸

Posledica globoko ukoreninjene in razraščene sistemske korupcije v Sloveniji je, da odreka prihodnost našim potomcem, saj zavira njihovo ustvarjalnost in jih prisili v pasivnost, odhod ali pa, da se podredijo pripadnikom domačih oligarhičnih elit. Kot Acemoglu in Robinson (2012) ugotavljata, so tisti narodi, ki ne bodo vzpostavili inkluzivne namesto roparske (ang. 'extractive') politične in gospodarske arene, obsojeni na obrobnost ali propad.⁹ V tem trenutku je skupnost, v kateri živimo in delujemo Slovenke in Slovenci, pač premajhna in preveč zaprta, da bi mogla nositi odgovornost za svoj obstoj – kot takšna pa je obsojena na izgubo suverenosti in zgodovinski zaton.

3. Joel S. Hellman, Geraint Jones in Daniel Kaufmann, 2000, *Seize the State, Seize the Day: State capture, Corruption and the Influence on Transition*, Policy Research Working Paper 2444 (Washington, DC: The World Bank).

4. Daron Acemoglu in James Robinson, 2012, *Why Nations Fall* (New York City: Crown Business).

5. Janos Kornai, Eric Maskin in Gerard Roland, 2003, »Understanding the Soft Budget Constraint,« v *Journal of Economic Literature*, Vol XLI, str: 1095-1136.

6. Inštitut za razvoj managementa, 2012, *Letopis svetovne konkurenčnosti*.

7. Opozoriti velja, da se v tem primeru srečujemo z doslej prezrti indikatorji korupcije ali pa vsaj z indikatorji, ki nakazujejo, da imamo v Sloveniji specifične okoliščine, v katerih se soočamo z izrazitimi, doslej zamolčanimi korupcijskimi tveganji.

8. V Sloveniji imamo še zmeraj visok delež podjetij, ki so v javni lasti. Javna skrivnost je, da naša država v Bruselj ne posreduje realnih števil, ki zadevajo delež podjetij v javni lasti, saj se zaveda, da tako stanje ne bi bilo sprejeto z odobravanjem.

9. Daron Acemoglu in James Robinson, 2012, *Why Nations Fall* (New York City: Crown Business).

* Dr. Urban Vehovar je docent in predavatelj na UP Pedagoški fakulteti Koper.

1. Lawrence Lessig, 2011, *Republic, Lost: How Money Corrupts Congress - and a Plan to Stop It* (New York, Boston: Twelve).

2. James Madison, 1788, *The Federalist Papers* #10, #51.